

Prof. J. Nathans

Het MAB vóór 50 jaar

februari 1934

Met ingang van 1 januari 1934 trad de Omzetbelastingwet 1933 in werking hetgeen goed is voor een tweetal uitvoerige artikelen; in een ervan, dat van de hand van G. H. Luyendijk, klinkt iets van dezelfde edele verontwaardiging welke ook mij op de lagere school werd bijgebracht en die te maken had met Alva en zijn tiende penning. Lees slechts de eerste en laatste zin van zijn artikel: 'De rechtmatige trots welke ons vroeger vervulde wanneer wij er op konden wijzen, dat ons land deze uitverkoren belasting der Middeleeuwen niet kende, behoort thans tot de vergane glorie' en 'Het ongerief, dat de Omzetbelastingwet 1933 aan industrieel en commercieel Nederland zal berokkenen, zal niet weinig zijn; op den eersten Januari 1934 zullen we als op een dies ater terug moeten zien'.

In de eerste drie nummers van het jaar wordt uitvoerig verslag gedaan over het verhandelde op het vierde internationale accountantscongres dat in juli 1933 te Londen werd gehouden. Stond het eerste verslag hoofdzakelijk in het teken van landbouw en aanverwante zaken, thans komen wij via 'International finance' en een aantal meer op de verslaglegging georiënteerde onderwerpen uit op 'Accounting as an aid to commerce'. Bij dit onderwerp wordt tijdens het debat door James Polak opgemerkt dat de door accountants verstrekte overzichten uiterst beknopt moeten zijn hetgeen in Nederland steeds meer wordt geapprecieerd. Niet alle gegevens moeten worden overgelegd aan de bedrijfsleiding doch alleen die, welke afwijken van het normale. Daarom dienen eerst deze 'normalen' zoals daar zijn normale-kostprijs, normale-capaciteit, normale-kosten, normale-omzet enz. te worden vastgesteld.

De debater Edwards (Gr.Br.) merkt op dat te dikwijls gedacht wordt dat controleren en belastingwerkzaamheden de belangrijkste functies van de accountant zijn. Niets moet worden nagelaten om aan te tonen dat de accountant niet alleen kan assisteren bij, doch ook werkelijk deel kan hebben aan het beheer ten voordele van de handel en de gemeenschap. In Engeland wordt meer en meer door de colleges van commissarissen het nut ingezien om in hun midden een accountant op te nemen.

Tenslotte sprak de voorzitter van de zitting, president van de 'Society of Accountants in Edinburgh' over het feit dat men in de laatste tijd nogal eens af gaf op de academische opleiding. Hoe men er ook over denken

moge, hij vond dat jammer want men zal het er over eens moeten zijn dat de man met de academische opleiding geleerd heeft zelf te denken. Nu het arbeidsterrein van de accountant zich steeds meer uitbreidt is dat zeer zeker nodig. In hoeverre de daarin verscholen kritiek op de niet-universitaire vorming weersproken zal worden kan uiteraard niet uit het verslag dat van een slotrede wordt gegeven blijken.

Tempo doeloe, ook in examenvraagstukken. Eén van de gegevens van een opgave in december 1933 luidt: 'Door U wordt in Indië geen kantoor gehouden'.

Voorts stond in 'De Nederlandsche Conjunctuur' van december 1933 te lezen dat de produktie per man-uur in de mijnstreek grote neiging heeft vertoond om met een constant percentage per jaar toe te nemen. De invloed van de conjunctuur op de produktie per man-uur was gering. De bedrijvigheid in de industrie van consumptiegoederen en in die van de produktiemiddelen bewogen zich in het algemeen gelijktijdig. Een systematische vertraging kon niet worden vastgesteld, evenmin was er een aantoonbaar verband tussen de omvang van de produktie der produktiemiddelen en de verandering van de omvang der produktie van consumptiegoederen.

Drs. P. W. den Turk blijkt in 'Accountancy' van november 1933 de waardering van incurante aandelen te hebben aangesneden en zijn betoog te hebben afgesloten met de conclusie dat het gemiddelde van de rendements- en de intrinsieke waarde de juiste waarde van deze aandelen is.

Tenslotte vermeld ik nog de prijzen van enkele in druk verschenen prae-adviezen: f 0,90, 0,60 en 0,50. Boeken zoals 'De couponbelasting' van R. Ensingh en 'Omzetbelasting' van dr. M. J. H. Smeets moesten respectievelijk f 1,50 en f 1,25 opbrengen. Ter vergelijking: Het jaarabonnement van het MAB bedroeg toen nog steeds f 10,-, franco per post f 10,24 en voor het buitenland f 10,60.

maart 1934

De hoofdmoot van het Maartnummer wordt in beslag genomen door het laatste gedeelte van het verslag van het vierde internationale accountantscongres te Londen in 1933. Bij het aan de orde gestelde onderwerp 'Mechanical accounting' wordt onder meer opgemerkt dat mechanisatie tot vermindering van het werk voor de accountant leidt maar dat anderzijds het werk vermeerdert door het uitkiezen van de geschikte machines, het uitdenken van nieuwe mogelijkheden enz. (Gr.Br.). Bij een gemechaniseerde administratie komt het veel voor dat een eenmaal gemaakte fout automatisch wordt doorgezet; het grote voordeel van de machines is dat ons de ogen geopend zijn dat de kantoorarbeid niet efficiënt werd uitgeoefend.

Ook zonder machines zal de kantoorarbeid planmatig moeten worden uitgevoerd (Nederl.). Een debater is het voorts niet eens met de inleider die gesteld heeft dat personeel dat de machines moet bedienen intelligenter moet zijn dan bij handwerk.

De behandeling van het onderwerp 'Capitalist combinations in industry in the light of present-day needs' geeft G. J. P. Hogeweg de gelegenheid op te merken dat naast de grote concerns ook het kleinbedrijf meer en meer floreert; hij stelt de vraag of dit wellicht als oorzaak heeft dat men er nog niet zo geheel zeker van is dat het individualisme in zaken verouderd en overbodig is. Het verslag over de verantwoordelijkheid van de accountant met betrekking tot de balans en winst- en verliesrekening neemt meer dan acht kolommen in beslag.

E. van Dien weet in de rubriek 'Boekbeoordeling' prof. dr. J. G. Ch. Volmer te huldigen bij de bespreking van de bundel 'Van boekhouden tot bedrijfsleer'. Deze bundel werd Volmer aangeboden door zijn oud-studenten ter gelegenheid van zijn, door mij in het januarinummer gememoreerde 25-jarig hoogleraarschap.

Van Dien vertelt dat er warmte en liefde uitgaat van dit boek; warmte en liefde voor de lezer, die men het nu eens goed duidelijk wil maken hoe men zijn werk en, vooral, hoe men zijn persoon eert. Zelfs bij de allerdroogste onderwerpen zien de schrijvers nog kans hun warme genegenheid te uiten. Ook Van Dien wil hem als een groot man, als de grondlegger van de systematische studie voor accountant in ons land, gedenken. Hij kende hem toen reeds meer dan veertig jaar en wist van de stille krachten die zich tegen Volmer keerden; hij verheugt zich in de hulde van de oud-leerlingen temeer omdat Volmer, steeds eerlijk strijdend, de overwinning behaalde.

Tot zover Van Dien; hoe men ook over Volmer moge denken, hij heeft naammakende studenten gehad: N. J. Polak, Goudriaan, Sternheim en vele anderen. De karakteristiek die Polak van Volmers optreden geeft verklaart veel, zowel van de 'warmte en liefde' als van de 'stille tegenwerking' wanneer hij schrijft:

'Steeds komen zijn drie grondslagen in alles tot uiting: het dienende middel ten behoeve van het bedrijf, de relativiteit van alle leerstellingen, gebruiken en middelen, en de noodzakelijkheid van zelfstandige overdenking van ieder probleem onder gegeven omstandigheden'.

In 1933 verscheen in Wenen een boekje van prof. Eugen Schigut, een auteur die in de Duitstalige landen veelvuldig en met instemming werd geciteerd, onder de titel 'Ein Beitrag zur Psychotechnik des Berufes'. In een lang artikel besteedt Th. van Hoorn aandacht aan dit geschrift. Ten behoeve van de wetenschappelijke voorbereiding van het onderzoek naar de beroepsaanleg en geschiktheid splitst Schigut het arbeidsveld in drie verschillende hoofdgroepen en wel: de opsporingsmaatregelen, waaronder de controlewerkzaamheden in engere zin zijn begrepen; de preventieve maatregelen, welke ten nauwste samenhangen met de organisatie van het bedrijf, speciaal met de inrichting der administratie en de werking der interne controle; de werkzaamheden welke resulteren in het geven van een deskundig oordeel,

zoals bij onderzoeken voor de rechterlijke macht, bij adviezen, arbitrage enz.

Hij onderscheidt nog meer groepen van werkzaamheden welke door accountantskantoren worden verricht maar deze zullen naar zijn mening meer en meer tot gespecialiseerde beroepsuitoefening voeren zoals de werkzaamheden van belastingconsulenten, van bedrijfseconomische adviseurs, reclame- en verkoopadviseurs en van trustees.

Voor controlerend accountant zal men dan de navolgende eigenschappen dienen te bezitten waarbij het hoogst gewaardeerd zijn instinct, mensenkennis en betrouwbaarheid; daarop volgt dan vakkennis en vlugheid van begrip om als derde categorie te eindigen met ervaring, combinatievermogen en pessimisme.

Schigut was een pionier en dat wist hij heel goed. Hij zegt dan ook dat, ondanks het feit dat men zich nog geen al te grote voorstellingen mag maken van de praktische resultaten der proefnemingen, men er van overtuigd kan zijn dat deze laatste op den duur bij elk intellectueel beroep ingang zullen vinden. De onderzoeken in het aanvangsstadium zullen in elk geval reeds een zekere mate van waarde ontlenen aan de omstandigheid, dat zij de weg wijzen tot zelf-onderzoek en zelf-opvoeding.